

Бенефіціарний власник у міжнародних фінансових структурах

Пришва Н. Ю.¹, Ямненко Т. М.²

Опубліковано	Секція	УДК
09.05.2024	Право	340.134

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11160497>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У сучасному світі, де глобалізація визначає економічні та фінансові взаємозв'язки, поняття "бенефіціарний власник" стає ключовим у контексті міжнародних фінансових структур. Ця тема викликає значний інтерес і дискусії, оскільки визначення справжнього власника та користувача фінансових ресурсів стає складнішим у зв'язку з розвитком різноманітних бізнес-моделей та фінансових інструментів. В цій статті розглядається роль бенефіціарного власника у міжнародних фінансових структурах, розкриваючи сутність поняття, його значення та вплив на фінансові процеси. Дослідження спрямоване на розкриття ключових аспектів, пов'язаних із визначенням особи бенефіціарного власника, його ролі у запобіганні агресивному податковому плануванню, а також в контексті дотримання міжнародних норм та стандартів у сфері фінансової прозорості. Важливо відзначити, що розуміння ролі бенефіціарного власника стає ще більш актуальним в умовах постійних змін у міжнародному податковому та фінансовому законодавстві. Це відбувається на фоні посилення вимог щодо фінансової та податкової звітності, а також у зв'язку зі стрімким розвитком технологій, що сприяють більшій доступності та швидкості обміну фінансовою інформацією.

Розширення ролі бенефіціарного власника також може бути пов'язане з удосконаленням механізмів виявлення та перевірки фінансових операцій з метою запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Крім того, аналіз впливу бенефіціарного власника на міжнародні фінансові структури може розширюватися за допомогою вивчення конкретних випадків та прикладів, де виявлення справжніх власників відіграє вирішальну роль у забезпеченні фінансової стабільності та прозорості. Ця стаття є підґрунтям для порівняльного аналізу законодавства різних країн щодо вимог до реєстрації та звітності бенефіціарних власників, а також для оцінки ефективності інструментів, спрямованих на боротьбу з використанням фінансових структур для неправомірних цілей.

Ключові слова: бенефіціарний власник, оподаткування, фінансові структури, холдинг, прозорість, податкове планування.

¹ д.ю.н., професор кафедри фінансового права Київський національний університет імені Тараса Шевченка

² д.ю.н., професор кафедри фінансового права Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Beneficial owner within international financial structures

Annotation. In the contemporary world, where globalization defines economic and financial interrelations, the concept of the "beneficial owner" becomes pivotal within international financial structures. This topic engenders considerable interest and debate, as discerning the real owner and beneficiary of financial resources becomes increasingly complex amidst the evolution of diverse business models and financial instruments. This article delves into the role of the beneficial owner within international financial structures, elucidating the essence of the concept, its significance, and its impact on financial processes. The study is directed towards uncovering key aspects associated with determining the identity of the beneficial owner, their role in mitigating aggressive tax planning, and within the context of adhering to international norms and standards in financial transparency.

It is noteworthy that understanding the role of the beneficial owner becomes even more pertinent amidst constant changes in international tax and financial legislation. This occurs against the backdrop of heightened requirements for financial and tax reporting, as well as in conjunction with the rapid development of technologies facilitating greater accessibility and speed in the exchange of financial information. The expansion of the beneficial owner's role may also be linked to the enhancement of mechanisms for detecting and verifying financial transactions aimed at preventing money laundering and terrorist financing. Furthermore, the analysis of the beneficial owner's influence on international financial structures may be broadened through the examination of specific cases and examples where the identification of true owners plays a pivotal role in ensuring financial stability and transparency. This article serves as groundwork for a comparative analysis of legislation across different countries regarding requirements for the registration and reporting of beneficial owners, as well as for evaluating the effectiveness of instruments aimed at combating the misuse of financial structures for illicit purposes.

Key words: beneficial owner, taxation, financial structures, holding, transparency, tax planning.

Вступ

Корпоративне управління є важливим для ефективного функціонування ринків і підприємств. Ефективна та стійка інфраструктура корпоративного управління сприяє зміцненню довіри інвесторів і допомагає компаніям відповідати їх очікуванням. Це також допомагає регуляторам ефективно вирішувати системні проблеми, а зацікавленим сторонам – виконувати свої ролі в компанії. Це означає, що компанії та інші корпоративні структури мають працювати дотримуючись принципу прозорості.

Останні десятиріччя категорія «бенефіціарного власника» привертає значну увагу внаслідок широкого використання цього терміну у міжнародних фінансових структурах. Головною метою даної статті є проведення аналізу концепції бенефіціарної власності в міжнародному податковому праві, з фокусом на принцип прозорості у корпоративному управлінні.

Аналіз концепції бенефіціарного власника охоплює три аспекти міжнародного податкового права: внутрішнє податкове законодавство, міжнародні податкові угоди та стандарти Європейського Союзу у сфері оподаткування.

Отже, для початку необхідно визначити два аспекти: по-перше, як розуміти термін "бенефіціарна власність", оскільки це є ключовим для податкового режиму міжнародних фінансових структур, і, по-друге, яку роль відіграє принцип прозорості для правомірного корпоративного управління підприємствами.

Поняття бенефіціарного власника впливає з правових традицій загального права, тому за етимологією цієї концепції необхідно звертатися до звичаєвого права Великобританії та США [1, с. 370-371]. Багато країн на момент виникнення концепції бенефіціарного власника взагалі не використовували це поняття. Поняття «номінальний власник», «законний власник» і «бенефіціарний власник» відображають умову, що різні форми власності в загальному праві можуть належати різним особам. У праві власності юридична традиція загального права зазвичай розрізняє юридичну та фінансову власність, саме якій і притаманна концепція бенефіціарного власника [1, с. 368; 2].

На міжнародному рівні категорія «бенефіціарний власник» була закріплена в Модельній податковій конвенції Організації економічного співробітництва та розвитку (далі – МПК ОЕСР) 1977 р. Цей термін було суттєво розширено в редакції Модельних податкових конвенціях ОЕСР від 2011 та 2014 рр [3]. За змістом ст. 10, 11, 12 МПК ОЕСР бенефіціарним власником є, зокрема, особа, яка безпосередньо чи опосередковано контролює принаймні 25% статутного капіталу юридичної особи. Коментар до Конвенції дає можливість державам встановлювати менший відсоток володіння для встановлення ознаки бенефіціарного володіння. [2]

У деяких країнах Європейського Союзу, таких як Данія, іноземні компанії зобов'язані сплачувати місцевий податок з процентів, отриманих від місцевої компанії, якщо ці компанії мають між собою структурні зв'язки. З метою уникнення оплати місцевого податку, сторони договору позики використовують проміжні (кондуїтні) компанії, які є резидентами іноземних країн та не є членами Європейського союзу. У цьому випадку проміжна компанія офіційно вважається кредитором за кредитом, наданим компанії-боржнику, а податкова угода між країнами резиденції кредитора та боржника дозволяє використати знижену ставку податку або уникнути оподаткування взагалі. Такі структури послідовних кредитів широко використовуються в різних країнах світу [4].

У країнах цивільного права, наприклад, у Франції, Німеччині, та Данії, відсутня роздільна лінія між економічною та юридичною власністю. Згідно з місцевим податковим законодавством цих країн, власність належить одній (або кільком) особам. Визначення власника з метою оподаткування ґрунтується на оцінці того, хто має повноваження реалізовувати право власності найбільш повно [5].

У теорії міжнародного оподаткування Клаус Фогель визначив бенефіціарного власника як «особу, яка може прийняти рішення про розподіл капіталу чи активу» [6].

Бенефіціарний власник — це особа (або особи), яка в кінцевому підсумку володіє, контролює або отримує вигоди від компанії (або будь-якої іншої форми юридичної особи). Важливо, що бенефіціарний власник може відрізнитися від законного власника компанії, тобто фізичної чи юридичної особи з безпосереднім і офіційним правом власності. Хоча ці дві правомочності можуть об'єднуватися в одній особі, скажімо, у малому бізнесі з одним чітким власником, вони також можуть належати різним особам. Насправді у випадку складних і непрозорих корпоративних структур законними власниками часто є компанії або особи, у яких фактично відсутня правомочність контролю. У цих випадках цілий ланцюжок законних власників може приховати бенефіціарного власника, тобто особу в кінці ланцюжка з кінцевим контролем.

У цьому випадку одним із найважливіших принципів корпоративного управління є принцип прозорості.

Прозорість не тільки відображає легітимні практики управління, але й є необхідною складовою концепції бенефіціарного власника.

Прозорість означає, що інформація є доступною, чіткою та недвозначною. Вона допомагає бенефіціарним власникам мати повний обсяг інформації про фінансовий

стан, діяльність та рішення, що приймаються в компанії. Це дає можливість бути впевненими в тому, що їх інтереси адекватно представлені і захищені [5].

Прозорість відображається у багатьох сферах діяльності юридичної особи, включаючи фінансову звітність, структуру власності, процедури управління і прийняття рішень, тощо. Відкритість і доступність цих даних дозволяють бенефіціарним власникам бути активною частиною управління, сприяють виявленню можливих конфліктів інтересів і підтримці прозорої управлінської культури.

Загальноновизнаним є факт, що компанії, які дотримуються принципів прозорості, займають більш стійкі позиції на ринку. Вони також привертають увагу багатьох інвесторів.

Прозорість є ключовим елементом ефективного корпоративного управління та підтримки довіри до підприємства. Основні аспекти, що роблять прозорість важливою, включають:

- 1) Забезпечення відповідальності. Прозорість дозволяє бенефіціарному власнику та учасникам ринку контролювати діяльність підприємства та несення відповідальності у разі порушень або неправомірної поведінки.
- 2) Залучення інвесторів. Прозорість забезпечує довіру інвесторів та впевненість в тому, що їхні інтереси будуть захищені та доступ до необхідної інформації для прийняття раціональних рішень буде забезпечен.
- 3) Підвищення репутації. Підприємства, які пропагують прозорість, здатні підвищити свою репутацію як у міжнародних корпоративних відносинах, так і серед своїх споживачів та партнерів. Це може призвести до більш вигідних угод та стимулювати довіру до бренду підприємства.
- 4) Захист від корупції та зловживань. Прозорість перешкоджає корупції та зловживанням в органах управління підприємства, оскільки вона дозволяє виявити неправомірні дії та слугує основою для проведення внутрішнього контролю та аудиту [7].

Прозорість є необхідною складовою концепції бенефіціарного власника з декількох причин.

Прозорість можна визначити як принцип відкритості, доступності та передбачуваності, який дозволяє сторонам отримувати неупереджену та вчасну інформацію про діяльність організації. Вона є важливою складовою ефективного управління, оскільки забезпечує довіру, зрозумілість та відповідальність.

Бенефіціарний власник – особа або група осіб, які отримують користь від підприємницької діяльності. Прозорість в управлінні має безпосередній зв'язок з бенефіціарним власником, оскільки вона створює умови для постійного інформування про фінансовий стан, діяльність та стратегію компанії. Крім того, прозорість надає бенефіціарному власнику кілька важливих переваг. По-перше, вона робить його роль більш доступною та зрозумілою, дозволяючи виявити потенційні конфлікти інтересів. По-друге, прозорість зміцнює довіру бенефіціарного власника серед акціонерів, співробітників та інших зацікавлених сторін. Варто також згадати про позитивний вплив на імідж та репутацію компанії, що сприяє залученню нових інвесторів та партнерів. До основних прикладів можна віднести компанії, що успішно використовують прозорість як стратегічний інструмент. Наприклад, одна зі студійної компаній Disney, публікує річні звіти, де детально висвітлюється фінансова діяльність, фінансові результати, плани та стратегія.

Відсутність прозорості може мати декілька негативних наслідків для бенефіціарного власника. Наприклад, відсутність постійного поновлення інформації може призвести до скорочення довіри та підозрливості з боку інвесторів і потенційних

партнерів. Крім того, можуть виникнути правові ризики та проблеми, пов'язані з невиконанням вимог законодавства щодо звітності та прозорості [8, с. 85-86].

Адекватне розкриття інформації та вимоги до звітності є вкрай важливими для пом'якшення несприятливих наслідків прийняття неправовірних рішень акціонерами і забезпечення точного ціноутворення цінних паперів. Крім того, інформація про структуру контрольного пакету акцій компанії та права голосу має вирішальне значення для врегулювання конфліктів між контрольними та міноритарними інвесторами.

У той самий час розкриття інформації про бенефіціарного власника є важливим аспектом бізнесу та фінансів, оскільки воно сприяє прозорості, боротьбі з корупцією та фінансовими злочинами. Крім того, це допомагає в уникненні використання фінансових засобів для легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, адже за допомогою комплексних та складних структур власності можна приховати справжніх власників активів, що ускладнює розслідування законопорушень.

Крім того, розкриття бенефіціарного власника сприяє більш ефективному контролю влади та управління в юридичній особі. Компанії, які працюють в рамках закону та розкривають інформацію про своїх бенефіціарних власників, заслуговують на більшу довіру та підтримку банків, інвесторів та споживачів.

В країнах, де встановлені правила розкриття інформації про бенефіціарних власників, бізнес накопичує менше ризиків, оскільки законодавство забезпечує перевірку та уповноважених осіб, які збирають та перевіряють інформацію про власника. Це сприяє збільшенню прозорості і довіри в сфері бізнесу, що в свою чергу сприяє просуванню більш ефективної регуляторної політики та сприяє економічному розвитку.

Ще одним прикладом поєднання принципу прозорості та концепції бенефіціарного власника є державне управління, а боротьба зі злочинністю, відмиванням грошей, фінансовими шахрайствами та корупцією на державному рівні. Такі дані дозволяють утримати в полі зору осіб, які зловживають своїм статусом та мають можливість приховувати свої фінансові дії. Розкриття інформації робить фінансову систему більш прозорою та дозволяє державі ефективніше контролювати бізнес-сферу та створювати рівні умови функціонування бізнесу. Коли інформація про власників доступна широкому загалу інвесторів та партнерів, це дозволяє забезпечити конкуренцію на ринку. Без розкриття даних про бенефіціарного власника, підприємства можуть намагатися скористатися нечесними практиками, щоб уникнути конкуренції та здобути несправедливу перевагу.

Окрім того, розкриття інформації про бенефіціарного власника, зменшити ризик фінансування тероризму, адже санкції проти фінансування терористичних організацій вимагають точної ідентифікації осіб або організацій, які здійснюють фінансові транзакції. Розкриття інформації про бенефіціарного власника допомагає установити походження та напрямки цих фінансових потоків, а тим самим заборонити фінансування терористичних дій.

Висновки

Принцип прозорості є одним із найважливіших принципів корпоративного управління. Розкриття інформації про бенефіціарного власника є необхідним кроком для забезпечення прозорості інформації та боротьби з фінансовими злочинами. Прозорість сприяє установленню походження та напрямку фінансових потоків, а також допомагає уникнути використання фінансових засобів для легалізації доходів, пов'язаних зі злочинною діяльністю.

Розкриття інформації також сприяє ефективному контролю та управлінню в компаніях. Це дозволяє забезпечити більшу довіру та підтримку банків, інвесторів та

споживачів, оскільки компанії, які діють у рамках закону та розкривають дані про бенефіціарного власника, демонструють свою готовність працювати з високим рівнем прозорості.

Крім того, прозорість сприяє боротьбі з корупцією та фінансовими шахрайствами. Це дозволяє утримати осіб, які зловживають своїм статусом та можливостями, в полі зору, а також унеможлиблює незаконну передачу та володіння активами.

Отже, захист прав інвесторів, боротьба зі злочинністю та корупцією, забезпечення прозорості фінансової системи - все це важливі аргументи на користь розкриття інформації про бенефіціарного власника. Ураховуючи ці фактори, встановлення принципу прозорості та ефективного контролю є важливою метою для стабільного, розвинутого та довірчого бізнес середовища.

Список використаних джерел

1. Селезень П.О. Сучасне розуміння концепції бенефіціарного власника в міжнародних податкових відносинах: основні виклики - Альманах права, 2016, Випуск 7, с. 368-372
2. Van der Elst C., Vermeulen E., "Europe's Corporate Governance Green Paper: Do Institutional Investors Matter?", Lex Research Topics in Corporate Law & Economics 2011-2 Working Paper (Режим доступу - <http://ssrn.com/abstract=1860144>)
3. Коментарі до Модельної податкової конвенції ОЕСР (Режим доступу <https://www.oecd.org/berlin/publikationen/43324465.pdf>)
4. Модельна податкова конвенція ОЕСР в редакції від 21 листопада 2017 (Режим доступу <https://www.oecd.org/tax/treaties/47213736.pdf>)
5. Bundgaard J., Winther-Sorensen N. Beneficial Ownership in International financing structures – Tax notes international, 50/7, p. 587 (Режим доступу - https://corit-advisory.com/wp-content/uploads/2011/12/50TI0587-Bundgaard_Winther-Sorensen.pdf)
6. Klaus Vogel. Double Taxation Conventions. Kluwer Law International, 1997. P. 262–264
7. Vermeulen, E. (2013), "Beneficial Ownership and Control: A Comparative Study - Disclosure, Information and Enforcement", *OECD Corporate Governance Working Papers*, No. 7, OECD Publishing, Paris (Режим доступу - <https://doi.org/10.1787/5k4dkhwckbzv-en>)
8. Владимиров В. В., Бригінець О. О. Підходи до визначення бенефіціарного власника: проблеми правозастосування – Часопис Київського університету права – 2023/1, с. 83-86